

Godkännande av förslag till ändrade rampbegränsningar av aktiv uteffekt för det nordiska synkronområdet

Beslut

1. Energimarknadsinspektionen (Ei) ändrar beslutet den 11 juli 2019 (dnr 2018-102171), bilaga 2, på så sätt att det kompletteras med de ändrade begränsningar som framgår av (bilaga 1). I övriga delar gäller beslutet den 11 juli 2019 oförändrat (bilaga 2).
2. Beslutet gäller under förutsättning att samtliga berörda tillsynsmyndigheter inom regionen fattar ett beslut med samma innebörd.
3. Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I Europa pågår ett arbete med att koppla ihop EU:s energimarknader. Syftet är att upprätta en inre energimarknad som kan trygga energiförsörjningen, öka konkurrensen och ge konsumenter möjlighet att köpa energi till överkomliga priser. Europeiska kommissionen har som ett led i detta arbete bland annat antagit flera förordningar inom elmarknadsområdet.

I Europeiska kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (SO) fastställs gemensamma krav och principer för driftsäkerheten i elöverföringssystem. Av SO framgår att Svenska kraftnät ska vara med och ta fram förslag till ett antal metoder och villkor vad gäller driften av elöverföringssystemet. Några av dessa metoder och villkor tas fram gemensamt av samtliga systemansvariga för överföringssystem inom EU medan andra tas fram av systemansvariga för överföringssystem inom vissa regioner.

Systemansvariga för överföringssystem inom ett kontrollblock för lastfrekvensreglering har enligt artikel 137.3 och 137.4 i SO rätt att i driftavtalet gemensamt ta fram förslag till rampbegränsningar av aktiv uteffekt. Förslaget ska enligt artikel 6.3 i SO vara föremål för godkännande av samtliga tillsynsmyndigheter inom regionen.

Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om de inlämnade villkoren eller metoderna inom sex månader från det att tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller

metoderna eller, i förekommande fall, från det att den sista berörda tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller metoderna. Om tillsynsmyndigheterna begär en ändring för att godkänna de villkor eller metoder som lämnats in ska tillsynsmyndigheterna besluta om de ändrade villkoren eller metoderna inom två månader från det att de lämnats in.

Rampbegränsningar av aktiv uteffekt är begränsningar av aktiv uteffekt på sammanlänkningslinjer för högspänd likström och uteffekt på produktion, vilket begränsar inställningsfel vid frekvensåterställning och frekvensavvikelse på ett sådant sätt att aktuellt mål för frekvenskvalitet uppfylls.

Svenska kraftnät inkom den 14 september 2018 med ett förslag till rampbegränsningar av aktiv uteffekt inom synkronområdet Norden¹ i enlighet med artikel 137.3 och 137.4 i SO. Ei beslutade att godkänna förslaget den 11 juli 2019².

Genom Ei:s beslut av den 11 juli 2019 fastställdes följande rampbegränsningar av aktiv uteffekt på sammanlänkningslinjer för högspänd likström:

1. För NorNed, Estlink 1, Estlink 2, Vyborg, Konti-Skan, Kontek, Great Belt, Baltic Cable, NordBalt, SwePol Link och Skagerrak är den maximala gradienten för förändring av flöde 30 MW/min.
2. Ändringar i handelsplaner från en timma till nästa på energimarknaden får inte överskrida 600 MW för NorNed, Estlink, Vyborg, Kontek, Great Belt, Baltic Cable, NordBalt, SwePol Link, Skagerrak och Konti-Skan.
3. Ändringar i handelsplaner från en timma till nästa på energimarknaden får inte överskrida 600 MW för Skagerrak och Konti-Skan tillsammans.
4. Begränsningarna i punkt 1 till 3 ska inte tillämpas för nettningsavbalansering, frekvenskoppling, eller för gränsöverskridande aktivering av frekvensåterställningsreserver eller ersättningsreserver på sammanlänkningslinjer för högspänd likström.

Genom Ei:s beslut av den 11 juli 2019 fastställdes följande rampbegränsningar av aktiv uteffekt på produktion:

1. Balansansvariga parter som representerar kraftproduktionsmoduler i Finland, Norge och Sverige måste omplanera sin produktion i kvartsvisa steg (15 minuter före tidskifte, vid tidskifte och 15 minuter efter tidskifte) när deras timvisa produktionsplanering ändras mer än 200 MW vid

¹ I Norden motsvarar synkronområdet kontrollblocket för lastfrekvensreglering, se Ei:s beslut den 5 september 2019 i ärende 2017-102928.

² Ei:s ärendenummer 2018-102171.

tidskifte. I Norge kan dessa steg appliceras från 30 minuter före tidskiftet till 30 minuter efter tidskiftet.

2. Om den planerade produktionen ändras och planerade utbyten via HVDC runt tidskiftet påverkar frekvensen på ett sätt som inte helt kan hanteras av driftcentraler minuterna före och efter driftstimmen, får berörda systemansvariga för överföringssystem begära av balansansvariga parter som representerar kraftproduktionsmoduler att fördröja eller påskynda delar av planerade produktionssteg vid tidskiftet.

Förslaget

Den 18 september 2020 inkom Svenska kraftnät med ett förslag till ändrade rampbegränsningar inom synkronområdet Norden i enlighet med artikel 137.3 och 137.4 i SO. Förslaget innebär en ändring av de rampbegränsningar som de nordiska tillsynsmyndigheterna fastställde i juli 2019. Ändringen innebär att rampbegränsningarna nu även föreslås tillämpas på en ny sammanlänkning för högspänd likström, NordLink.

Ei har analyserat förslaget tillsammans med övriga tillsynsmyndigheter i synkronområdet Norden. Tillsynsmyndigheterna tog ett samordnat beslut om att begära ett förtydligande av systemansvariga för överföringssystem i Norden vad gäller möjligheten till pilotperiod. De nordiska systemansvariga för överföringssystem beslutade då att skicka in ett uppdaterat förslag. Svenska kraftnät inkom till Ei med ett reviderat förslag den 27 oktober 2020. Både det ursprungliga förslaget och det reviderade förslaget är framtaget gemensamt av de systemansvariga för överföringssystem i Norden, det vill säga Energinet, Fingrid Oyj, Kraftnät Åland AB, Svenska kraftnät och Statnett SF. Förslaget avser det nordiska synkronområdet (Sverige, Finland, Norge och östra Danmark (DK2)).

Samråd

Systemansvariga för överföringssystem ska i enlighet med artikel 11 i SO samråda med intressenter, inklusive de berörda myndigheterna i varje medlemsstat, om de utkast till förslag till villkor eller metoder som beskrivs i artikel 6.3. Samrådet ska vara i minst en månad. De synpunkter som kommer fram under samrådet ska tas i beaktan när metoden färdigställs.

Svenska kraftnät har uppgett att de under perioden den 3 augusti – den 4 september 2020 har genomfört ett samråd om förslaget.

Samordning under ärendets handläggning

Ei har tillsammans med övriga berörda nordiska tillsynsmyndigheter (Försyningstilsynet i Danmark, Energiavirasto i Finland och Ålands

energimyndighet på Åland) och tillsammans med den norska tillsynsmyndigheten Norges vassdrags- og energidirektorat (tillsynsmyndigheterna) berett ärendet inom ramen för Energy Regulators Regional Forum (ERRF). Syftet med beredningen i ERRF är att koordinera de beslut som avser sådana metoder och villkor som kräver att beslut fattas av alla tillsynsmyndigheterna koordinerat. Den 5 november 2020 kom berörda tillsynsmyndigheter överens om att förslaget kan godkännas.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Förordningen SO

Syftet med förordningen är att a) fastställa gemensamma krav och principer för driftsäkerhet, b) fastställa gemensamma planeringsprinciper för driften av det sammanlänkade systemet, c) fastställa gemensamma processer och strukturer för lastfrekvensreglering, d) säkerställa förutsättningarna för bibehållen driftsäkerhet i hela unionen, e) säkerställa förutsättningarna för bibehållen kvalitetsnivå för frekvenser i alla synkronområden i hela unionen, f) främja samordning av systemdrift och driftplanering, g) säkerställa och förbättra transparens och tillförlitlighet hos information om driften av överföringssystemet, h) bidra till en effektiv drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen (artikel 4.1).

Systemansvariga för överföringssystem ska utarbeta de villkor eller metoder som krävs enligt denna förordning och överlämna dem till de behöriga tillsynsmyndigheterna för godkännande i enlighet med artikel 6.2 och 6.3 eller till den enhet som utses av medlemsstaten för godkännande i enlighet med artikel 6.4 inom de respektive tidsfrister som anges i denna förordning (artikel 5.1).

Förslaget till villkor eller metoder ska innehålla ett förslag till tidplan för genomförande och en beskrivning av metodens förväntade inverkan på målen för förordningen (artikel 6.6).

Om godkännandet av förslaget kräver ett beslut av mer än en tillsynsmyndighet ska de behöriga tillsynsmyndigheterna samråda och samordna med varandra för att nå en överenskommelse. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om de inlämnade villkoren eller metoderna i enlighet med punkterna 2 och 3 inom sex månader från det att tillsynsmyndigheten tagit emot metoden eller ifrån det att den sista berörda tillsynsmyndigheten tagit emot metoden (artikel 6.7).

De systemansvariga för överföringssystemen med ansvar för att lämna in förslag till villkor, eller metoder i enlighet med förordningen, ska samråda med intressenter, inklusive de berörda myndigheterna i varje medlemsstat, om de utkast till förslag som förtecknas i artikel 6.2 och 6.3. Samrådet ska vara i minst en månad (artikel 11.1).

De förslag som lämnats in av de systemansvariga för överföringssystemen på unionsnivå ska offentliggöras och lämnas in för offentligt samråd på unionsnivå. Parter som lämnar in förslag på bilateral eller multilateral nivå ska genomföra ett offentligt samråd i åtminstone de berörda medlemsstaterna (artikel 11.2).

De systemansvariga för överföringssystemen med ansvar för att ta fram förslag till metod ska beakta de synpunkter från intressenter som framkommit vid samråden innan förslaget lämnas in för formellt godkännande. I samtliga fall ska en välgrundad motivering för eller emot införande av synpunkterna från samrådet tillhandahållas, tillsammans med det förslag som lämnas in, och offentliggöras i god tid före, eller samtidigt med, offentliggörandet av förslaget till villkor eller metoder (artikel 11.3).

Senast tolv månader efter denna förordnings ikraftträdande ska alla systemansvariga för överföringssystem i varje synkronområde tillsammans utarbeta gemensamt förslag till rampbegränsningar av aktiv uteffekt i enlighet med artikel 137.3 och 137.4 (artikel 119.1 c).

Alla anslutande systemansvariga för överföringssystem till en sammanlänkning för högspänd likström ska ha rätt att i driftavtalet om kontrollblocket för lastfrekvensreglering bestämma gemensamma begränsningar för aktiv uteffekt från denna sammanlänkning, för att begränsa dess inverkan på uppnåendet av målparametern för inställningsfel vid frekvensåterställning i de anslutna kontrollblocken, genom att komma överens om rampperioder och/eller maximala ramphastigheter för denna sammanlänkning. Dessa gemensamma begränsningar ska inte tillämpas på nettning av obalanser eller frekvenskoppling, och inte heller på gränsöverskridande aktivering av frekvensåterställningsreserv och ersättningsreserv via sammanlänknings för högspänd likström. Alla systemansvariga för överföringssystem i ett synkronområde ska samordna dessa åtgärder inom synkronområdet (artikel 137.3)

Alla systemansvariga för överföringssystem i ett kontrollblock för lastfrekvensreglering ska ha rätt att i driftavtalet om kontrollblocket bestämma

följande åtgärder för att stödja uppnåendet av kontrollblockets målparameter för inställningsfel vid frekvensåterställning och för att lindra deterministiska frekvensavvikelser, med hänsyn tagen till de tekniska begränsningarna hos kraftproduktionsmoduler och förbrukningsenheter: a) Skyldigheter avseende rampperioder och/eller maximala ramphastigheter för kraftproduktionsmoduler och/eller förbrukningsenheter. b) Skyldigheter avseende individuella tider för rampstart för kraftproduktionsmoduler och/eller förbrukningsenheter inom kontrollblocket för lastfrekvensreglering. c) Samordning av rampning mellan kraftproduktionsmoduler, förbrukningsenheter och förbrukning av aktiv effekt i kontrollblocket för lastfrekvensreglering (artikel 137.4).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. 1 b §).

Ei:s motivering till beslutet

Formella förutsättningar för att kunna godkänna ansökan

Ei har samordnat detta beslut med samtliga berörda tillsynsmyndigheter. Svenska kraftnät har genomfört samråd om förslaget. De formella förutsättningarna i SO för förslagets beredning är därmed uppfyllda.

Prövning i sak

Svenska kraftnäts förslag till ändrade rampbegränsningar av aktiv uteffekt innebär att de i juli 2019 fastställda rampbegränsningarna tillämpas även på den nya sammanläkningen för högspänd likström, NordLink. Rampbegränsningarna begränsar inställningsfel vid frekvensåterställning och frekvensavvikelser på ett sådant sätt att aktuellt mål för frekvenskvalitet uppfylls.

De föreslagna rampbegränsningarna är baserade på nuvarande praxis. Det finns dock utrymme för vidareutveckling av de föreslagna rampbegränsningarna för att till fullo följa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter. För att underlätta detta ska Svenska kraftnät informera Ei om genomförandet av metoden som beskrivs i förslaget och framtida utveckling avseende effektiviteten av rampbegränsningar. Svenska kraftnät ska också lämna in ett förslag till ändring av rampbegränsningarna i enlighet med artikel 7.4 i SO, om en eller flera rampbegränsningar visar sig inte behövas och/eller när Svenska kraftnät planerar ändring av dessa. Svenska kraftnät

ska även skicka ett nytt förslag avseende rampbegränsningar före genomförandet av 15 minuters avräkningsperiod. Med dessa tillägg bedömer Ei att förslaget kan godkännas.

Beslutet i detta ärende förutsätter för sin giltighet att samtliga berörda tillsynsmyndigheter inom regionen fattar ett beslut med samma innebörd.

De gemensamma bestämmelserna kommer att börja tillämpas först när samtliga berörda tillsynsmyndigheter har beslutat om att godkänna bestämmelserna. När bestämmelserna har beslutats av tillsynsmyndigheterna ska Svenska kraftnät offentliggöra de godkända bestämmelserna enligt artikel 8.1 i SO. Svenska kraftnät ska sedan tillämpa bestämmelserna.

Ei:s beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, chefsekonomen Therése Hindman Persson, avdelningschefen Tommy Johansson, analytikern Mohamadreza Baradar, analytikern Lena Jaakonantti, samt juristen Erik Blomqvist, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Anne Vadasz Nilsson

Erik Blomqvist

2020-12-10

2020-103254-0003

Bilaga

Bilaga 1 Amended Nordic synchronous area proposal for ramping restrictions for active power output in accordance with Article 137(3) and (4) of the Commission Regulation (EU) 2017/1485 of 2 August 2017 establishing a guideline on electricity transmission system operation.

Bilaga 2 Beslutet den 11 juli 2019

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) underrättas om att Ei har fattat detta beslut.